

Bryologická exkurze do PR Klenov ve Vsetínských vrších

SVATAVA KUBEŠOVÁ¹ & JANA TKÁČIKOVÁ²

1) Moravské zemské muzeum, Botanické oddělení, Hviezdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno;
e-mail: skubesova@mzm.cz

2) Muzeum Beskyd, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: janatkacikova@seznam.cz

datum: 28. 3. 2015 • vedoucí: Svatava Kubešová, Jana Tkáčiková

Letošní sérii botanických exkurzí jsme zahájili – v pořadí už potřetí – mechařskou výpravou do **Přírodní rezervace Klenov** ve Vsetínských vrších. V poslední březnovou sobotu se nás na místě srazu u hotelu Klenov, nedaleko hráze přehrady Bystřička, sešlo šest. Přesto, že nás trápil nepříjemný studený vítr, vytrvali jsme, prošli téměř celou rezervací a vystoupali na Zámčisko s nadmořskou výškou 666 m.

Rezervace byla zřízena v roce 1999 na prudkých svazích v okolí vrchu Zámčisko a na hřbetu vrchu Klenov. Důvodů k ochraně tohoto místa bylo hned několik – jednak jsou zde mohutné pískovcové skalní výchozy, místo je archeologickým nalezištěm a také se zde zachovaly zbytky bučin s typickou květenou a faunou. A to i přes skutečnost, že většina lesního porostu byla v minulosti běžně hospodářsky využívaným lesem.

Geologický podklad tvoří rusavské vrstvy magurského flyše a k vidění tedy byly jak jemnozrnné pískovce, tak slepence s hrubšími valouny. Překvapila nás kyselost skalních výchozů, která podmínila i druhovou skladbu mechorostů. Na skalách jsme zaznamenali pouze běžné druhy nevyžadující přítomnost bází, např. těhovce bezžebrý (*Hedwigia ciliata*), rokyt cypřišovitý (*Hypnum cupressiforme*), širožebrec dlouholistý (*Paraleucobryum longifolium*) a prostozubku niťovitou (*Pterigynandrum filiforme*).

Na lesní půdě rostly běžné druhy jätrovek: kryjnice sleziníkovitá (*Calypogeia azu-rea*), kapradovka podhořankovitá (*Plagiochila porelloides*) a mechů: bezvláska vlnkatá (*Atrichum undulatum*), baňatka obecná (*Brachythecium rutabulum*), dvouhroteček různotvárný (*Dicranella heteromalla*), ploník ztenčený (*Polytrichum formosum*) a další.

O to radostnější byl nález vzácnějšího mechu šikoušek bezlistý (*Buxbaumia aphylla*). Tento mech viditelný okem pouze ve fázi sporofytu je z rezervace znám od roku 2003, kdy jej zde našel dokumentátor Muzea regionu Valašsko T. Kašpar. Ověření jeho výskytu na téměř totožném místě po dvanácti letech ukazuje, že podmínky v rezervaci zůstávají pro tento druh optimální – místa s obnaženou půdou, např. v zářezech lesních cest (Tkáčiková & Kubešová 2015b). Z dalších druhů zasluhujících pozornost jsme zaznamenali krčanku listnatou (*Diphyscium foliosum*).

Na závěr nás čekal sestup strmým svahem s pokroucenými buky v západní části rezervace. Zde nám přibylo do seznamu několik dalších běžných druhů – jätrovka struhatka zploštělá (*Radula complanata*) a mechy bělomech sivý (*Leucobryum glaucum*), ploník jalovcový (*Polytrichum juniperinum*). Značně promrzlí, ale bohatší o nové nálezy jsme exkurzi zakončili.

Do PR Klenov jsme se vypravili ještě jednou v letním termínu (5. 8. 2015), protože během jarní exkurze jsme nestačily prozkoumat podrobně celou plochu rezervace. Vedle toho jsme vypsaly údaje o herbářových položkách uložených v Muzeu regionu Valašsko. Výsledky jsme shrnuly do závěrečné zprávy (Tkáčiková & Kubešová 2015a) a přehled všech nalezených a v herbáři uložených taxonů uvádíme i zde (Příloha č. 1a, b). Druhy zasluhující pozornost (stupeň ohrožení LC-att) dvouhrotec hnědožlutý (*Dicranum fulvum*), krčanka listnatá (*Diphyscium foliosum*), kronglovka drobná (*Fissidens pusillus*) a vápnomilka přerušovaná (*Pedinophyllum interruptum*) jsou komentovány v seriálu Zajímavé nálezy z regionu severní Moravy a Slezska (Kubešová & Tkáčiková 2015a, b, Tkáčiková & Kubešová 2015c, d).

Celkem bylo nalezeno v PR Klenov 89 taxonů mechorostů – z toho 15 druhů játrovek, 73 druhů mechů a jedna varieta, přičemž v některém ze stupňů ohroženosti je zařazena jedna játrovka a čtyři mechy (Tkáčiková & Kubešová 2015a).

Použité zdroje

- Kubešová S. & Tkáčiková J. (2015a): *Dicranum fulvum* Hook. – In: Dančák M., Kocián P. & Hlisnikovský D. [eds], Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales, 64: 220–221.
- Kubešová S. & Tkáčiková J. (2015b): *Pedinophyllum interruptum* (Nees) Kaal. – In: Dančák M., Kocián P. & Hlisnikovský D. [eds], Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales, 64: 222.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.
- Tkáčiková J. & Kubešová S. (2015a): Bryologický průzkum Přírodní rezervace Klenov ve Vsetínských vrších. – In: Lacina D., Inventarizační průzkum PR Kutaný. Ms. [Depon. in: Krajský úřad Zlínského kraje, Zlín].
- Tkáčiková J. & Kubešová S. (2015b): *Buxbaumia aphylla* Hedw. – In: Dančák M., Kocián P. & Hlisnikovský D. [eds], Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales, 64: 220.
- Tkáčiková J. & Kubešová S. (2015c): *Diphyscium foliosum* (Hedw.) D. Mohr. – In: Dančák M., Kocián P. & Hlisnikovský D. [eds], Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales, 64: 221.
- Tkáčiková J. & Kubešová S. (2015d): *Fissidens pusillus* (Wilson) Milde. – In: Dančák M., Kocián P. & Hlisnikovský D. [eds], Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales, 64: 221.

Obr. 1: Mech šikoušek bezlistý (*Buxbaumia aphylla*).
– Foto S. Kubešová

Příloha č. 1

a. Seznam nalezených taxonů [převzato z Tkáčiková & Kubešová (2015a) a upraveno]

Dokladované sběry jsou označeny v textu a položky jsou uloženy v herbáři Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku (FMM) a v herbáři Moravského zemského muzea v Brně (BRNM). Vedle nálezů z vlastní exkurze uvádíme také údaje zjištěné při pozdější, letní návštěvě PR Klenov. Data návštěv jsou uvedena u jednotlivých lokalit.

Seznam lokalit:

- 1 – Bystřička (distr. Vsetín): PR Klenov, skála Zámčisko (666 m) a svah s pokroucenými buky a břízami v jižní části rezervace a východní okraj rezervace nad pěšinkou, 590–666 m n. m. (49°24'43"N, 18°01'52"E), 28. 3. 2015
- 2 – Bystřička (distr. Vsetín): PR Klenov, plochy mimo skály v rezervaci, převažuje bučina s roztroušenými kameny, 580–630 m n. m. (49°24'51"N, 18°01'50"E), 28. 3. 2015, 5. 8. 2015
- 3 – Bystřička (distr. Vsetín): PR Klenov, rozsáhlá skaliska Havránka v severní části rezervace, 520–580 m n. m. (49°25'04"N, 18°01'40"E), 28. 3. 2015, 5. 8. 2015
- 4 – Bystřička (distr. Vsetín): PR Klenov, výběžek se skalami Jazévky a Komín na jz. okraji rezervace, 470–580 m n. m. (49°24'39"N, 18°01'34"E), 5. 8. 2015

játrovky:

Blepharostoma trichophyllum: 3 (FMM, BRNM);
Calypogeia azurea: 3 (FMM); *Chiloscyphus profundus*: 2 (FMM), 3;
Frullania dilatata: 1 (FMM, BRNM);
Lepidozia reptans: 1 (FMM), 2 (BRNM), 3; *Lophozia ventricosa*: 2 (BRNM);
Metzgeria furcata: 1 (FMM), 3, 4;
Pedinophyllum interruptum (LC-att): 3 (BRNM); *Plagiochila porelloides*: 2, 3; *Porella platyphylla*: 1 (FMM);
Radula complanata: 1;
Scapania nemorea: 2 (FMM, BRNM), 3 (FMM, BRNM), 4 (BRNM);
Tritomaria exsecta: 3 (FMM, BRNM).

mechy:

Alleniella besseri: 3 (BRNM); *Alleniella complanata*: 3 (FMM); *Anomodon longifolius*: 3 (FMM, BRNM); *Anomodon viticulosus*: 3 (FMM, BRNM); *Atrichum undulatum*: 1, 2;
Brachytheciastrum velutinum: 2; *Brachythecium rutabulum*: 2 (FMM), 3 (FMM, BRNM);
Brachythecium salebrosum: 2; *Bryum capillare*: 2, 4; *Bryum moravicum*: 3 (FMM); *Buxbaumia aphylla* (LR-nt): 2, 3 (FMM, BRNM);
Ceratodon purpureus: 1, 2 (FMM), 3 (FMM); *Cynodontium polycarpon*: 1 (FMM), 2, 3 (FMM);
Cynodontium strumiferum: 1 (FMM, BRNM);
Dicranella heteromalla: 1 (FMM), 2 (FMM), 3 (FMM), 4 (FMM); *Dicranum fulvum* (LC-att): 3 (FMM, BRNM), 4 (BRNM); *Dicranum montanum*: 2 (FMM, BRNM), 3 (BRNM), 4 (FMM);
Dicranum scoparium: 1, 2 (FMM), 3 (FMM); *Diphyscium foliosum* (LC-att): 1, 2 (BRNM), 4;
Eurhynchium angustirete: 2;
Fissidens dubius: 1 (FMM, BRNM); *Fissidens gracilifolius*: 3 (BRNM); *Fissidens pusillus* (LC-att): 3 (FMM);
Grimmia hartmanii: 1 (BRNM), 2 (FMM), 3 (FMM, BRNM), 4 (FMM); *Gymnostomum aeruginosum*: 3 (BRNM);
Hedwigia ciliata: 1 (FMM), 2, 4; *Herzogiella seligeri*: 2 (FMM, BRNM), 3; *Heterocladium heteropterum*: 3 (BRNM); *Homalia trichomanoides*: 3 (FMM); *Homalothecium sericeum*: 1

(FMM); *Hypnum andoi*: 3 (FMM, BRNM); *Hypnum cupressiforme*: 1, 2 (BRNM), 3 (FMM, BRNM); *Hypnum reptile* Michx.: 2 (BRNM);
Isothecium alopecuroides: 2 (FMM), 3 (FMM);
Leucobryum glaucum: 1 (FMM), 3 (FMM); *Leucobryum juniperoideum*: 1 (BRNM), 4 (BRNM);
Leucodon sciuroides: 1 (FMM, BRNM);
Mnium hornum: 2 (FMM, BRNM), 3 (FMM); *Mnium stellare*: 3 (FMM);
Orthothecium intricatum: 3 (BRNM); *Orthotrichum stramineum*: 1 (FMM, BRNM);
Paraleucobryum longifolium: 1, 2 (FMM), 3; *Plagiothecium cavifolium*: 2; *Plagiothecium curvifolium*: 1 (BRNM), 2, 3 (FMM); *Plagiothecium denticulatum*: 2 (FMM); *Plagiothecium laetum*: 1 (FMM), 4 (FMM); *Plagiothecium succulentum*: 3 (BRNM); *Platygyrium repens*: 2; *Pleurozium schreberi*: 2; *Pogonatum aloides*: 1 (FMM), 2; *Pohlia nutans*: 2, 3; *Polytrichum formosum*: 1 (FMM), 2 (BRNM), 3, 4; *Polytrichum juniperinum*: 1 (BRNM), 3 (FMM); *Polytrichum piliferum*: 1 (FMM), 2; *Pseudoleskeella nervosa*: 2; *Pterigynandrum filiforme*: 2 (FMM), 3 (FMM);
Rhizomnium punctatum: 2 (FMM), 3 (FMM); *Rhytidiadelphus squarrosus*: 2 (FMM);
Sciuro-hypnum populeum: 3 (BRNM); *Seligeria recurvata*: 2 (BRNM), 3 (FMM, BRNM); *Schistidium* sp.: 1 (FMM); *Syntrichia ruralis*: 3 (FMM, BRNM); *Syntrichia virescens*: 1 (BRNM);
Tetraphis pellucida: 1 (FMM), 2, 3 (FMM), 4 (FMM); *Thamnobryum alopecurum*: 3 (FMM, BRNM);
Tortella tortuosa: 1 (BRNM), 2 (FMM), 4; *Tortula muralis*: 1, 2, 3 (FMM).

b. Seznam mechorostů, které jsou dokladovány v herbáři Muzea regionu Valašsko z let 1999 až 2004 [převzato z Tkáčiková & Kubešová (2015a) a upraveno]

játrovky:

Calypogeia azurea: 3; *Cephalozia bicuspidata*: 3;
Metzgeria conjugata: 3;
Plagiochila porelloides: 2, 3;
Scapania nemorea: 2, 3.

mechy:

Alleniella complanata: 3; *Atrichum undulatum*: 3;
Brachytheciastrum velutinum: 3; *Brachythecium rutabulum*: 3; *Bryum moravicum*: 3; *Buxbaumia aphylla* (LR-nt): 3;
Ceratodon purpureus: 2;
Dicranella heteromalla: 3; *Dicranodontium denudatum*: 2; *Dicranum montanum*: 2, 3; *Dicranum scoparium*: 3; *Didymodon rigidulus*: 2;
Eurhynchium angustirete: 3;
Hedwigia ciliata: 2; *Homalia trichomanoides*: 3; *Homalothecium sericeum*: 2; *Hypnum cupressiforme*: 2, 3; *Hypnum cupressiforme* var. *filiforme*: 3;
Isothecium alopecuroides: 3;
Leucobryum glaucum: 2;
Mnium hornum: 2, 3; *Mnium stellare*: 2;
Paraleucobryum longifolium: 3; *Plagiomnium cuspidatum*: 3; *Plagiothecium laetum*: 3;
Plagiothecium nemorale: 3; *Pohlia nutans*: 2, 3; *Polytrichum formosum*: 2, 3, 4; *Pterigynandrum filiforme*: 2;
Rhizomnium punctatum: 3; *Rhynchostegium murale*: 3;
Sciuro-hypnum populeum: 3;
Thuidium tamariscinum: 2; *Tortella tortuosa*: 2; *Tortula muralis*: 2.